

Meddelande om en ny syn på utbildning

Utbildningsdepartementet

2012-12-21

Dokumentbeteckning

KOM (2012) 669 slutlig

Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, Rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén En ny syn på utbildning: att investera i färdigheter för att uppnå bättre socioekonomiska resultat

Sammanfattning

I meddelandet *En ny syn på utbildning* lyfter kommissionen fram ett antal prioriteringar i fråga om kompetensförsörjning och utbildningspolitiska utmaningar både på nationell och på europeisk nivå. Mot bakgrund av den ekonomiska krisen, den skärpta globala konkurrensen och de demografiska utmaningarna som Europa står inför anser kommissionen att medlemsländerna bör lägga större fokus på reformer som förbättrar utbildningssystemens förmåga att förse elever och studenter med de kompetenser som efterfrågas på arbetsmarknaden. Meddelandet tar därför upp frågor om bl.a. förbättrad yrkesutbildning, effektiv finansiering av utbildning, samarbete mellan utbildningsanordnare och näringsliv, läranderesultat och färdigheter som entreprenörsskap och initiativförmåga. Kommissionen vill se ökad användning av Informations- och kommunikationsteknik (IKT) och av öppna lärresurser. Möjligheter till kompetensutveckling genom hela yrkeslivet för lärare, lärarutbildare och skollärare är en nödvändighet för att öka kvaliteten i undervisningen och för möjligheterna att utnyttja ny teknik till fullt för lärande.

Regeringen anser att kommissionens meddelande *En ny syn på utbildning* tar upp intressanta, såväl redan pågående som nya, initiativ inom utbildningsområdet. Flera av de områden som behandlas är angelägna och regeringen avser att återkomma till riksdagen när kommissionen har presenterat mer konkreta förslag kring de specifika frågor som aviseras i meddelandet och när dessa behandlas i rådet.

1.1 Ärendets bakgrund

Kommissionens meddelande *En ny syn på utbildning* tar avstamp i konstaterandet att kompetenser och förmågor avgör Europas möjligheter till ökad produktivitet, tillväxt och konkurrenskraft. Kommissionens bedömning är att till år 2020 kommer ytterligare 20 procent av jobben, jämfört med idag, att kräva avancerad kompetens. I meddelandet konstaterar kommissionen att Europas utbildningssystem är fortsatt otillräckliga vad gäller att förse individer med de kunskaper och förmågor som krävs för anställningsbarhet. Ytterligare ansträngningar kommer att krävas för att nå Europa 2020-strategins 40-procentsmål för eftergymnasial utbildning och för att minska tidiga skolavhopp.

Som underlag för meddelandet har kommissionen använt den första utgåvan av *Education and Training Monitor* som är kommissionens översikt över tillgången på färdigheter i medlemsstaterna samt över utvecklingen i fråga om de överordnade målen i Europa 2020-strategin. Till meddelandet knyts också en landanalys för varje medlemsstat och ett antal arbetsdokument från kommissionen som beskriver policyevidens och lyfter fram goda exempel. De handlar om yrkesutbildning, språkkunskaper, partnerskap, nyckelkompetenser och lärarprofessionen.

Meddelandet relaterar till de mål som beslutats inom ramen för Europa 2020 och Utbildning 2020, framför allt vad gäller andelen personer som avslutat högre utbildning, läsförmåga hos unga, vuxna med låg utbildning och deltagande i livslångt lärande. De prioriteringar som lyfts fram återspeglar i mycket de landsspecifika rekommendationerna som kommissionen tog fram till en rad medlemsstater och som stöder 2012 års tillväxtöversikt. Meddelandet lyfter dessutom fram frågor som kommer att ha betydelse för det paket om ungdomssysselsättning som kommissionen presenterade den femte december 2012.

Meddelandet presenterades av kommissionen den 20 november 2012.

1.2 Förslagets innehåll

I meddelandet identifierar kommissionen ett antal prioriterade områden för insatser både på nationell nivå och på EU-nivå, med särskilt fokus på ungdomsarbetslösheten. Fyra prioriterade områden lyfts fram för medlemsstater och för EU:

- utveckla en yrkesutbildning i världsklass,
- främja arbetsplatsbaserat lärande såsom praktik och lärlingsprogram,

- främja samarbeten mellan offentliga och privata institutioner (för att säkerställa ändamålsenliga läroplaner och ändamålsenligt tillhandahållande av färdigheter), samt
- främja mobilitet genom det nya programmet Erasmus för alla.

Kommissionen presenterade ett initiativ för ungdomssysselsättning den femte december 2012. Det innehåller bl.a. förslag på verktyg för att motverka ungdomsarbetslöshet och för att underlätta övergången mellan utbildning och arbetsliv.

Utmaningar i medlemsstaterna

Att bygga färdigheter för 2000-talet

Kommissionen lyfter i meddelandet fram ett antal färdigheter och kompetenser som anses nödvändiga för individers anställningsbarhet och för att öka Europas tillväxt och konkurrenskraft. Ämnesövergripande färdigheter som kritiskt tänkande, initiativtagande, problemlösning, samarbetsförmåga och i synnerhet entreprenörskap, förbereder individerna för dagens varierade och oförutsägbara karriärvägar. Efterfrågan på STEM (*science, technology, engineering, mathematics*) är fortsatt hög och bör prioriteras inom utbildning på alla nivåer. Grundläggande kunskaper som läs- och skrivförmåga samt matematikkunskaper, måste också säkerställas eftersom dessa utgör basen för allt fortsatt lärande. Språkkunskaper har kommit att bli allt viktigare för att öka ungdomars anställningsmöjligheter och för att främja mobiliteten. Bristande kunskaper i främmande språk är ett stort hinder för arbetstagarnas fria rörlighet.

Vidare anser kommissionen att det dock inte räcker med att bara förbättra dessa ämnesövergripande och grundläggande kompetenser för att skapa tillväxt, innovationsförmåga och konkurrenskraft. De måste kompletteras med målinriktade investeringar i yrkesutbildning. En närmare koppling mellan utbildning och arbetsliv är nödvändig. Arbetsplatsförlagd utbildning, t.ex. praktik eller lärlingsprogram, bör stå i fokus för det fortsatta samarbetet på europeisk nivå, som ett verktyg för att minska ungdomsarbetslösheten, underlätta övergången från utbildning till arbete och för att möta arbetsmarknadens behov. Kommissionen meddelar att man planerar att initiera en allians för lärlingsutbildning på EU-nivå för att driva på arbetet med att förbättra den yrkesinriktade utbildningen i Europa.

Att främja öppet och flexibelt lärande

Kommissionen anser att de kunskaper, kompetenser och färdigheter som elever och studenter tillgodogör sig genom utbildningen måste stå i centrum,

inte fullföljandet i sig av vissa utbildningsetapper eller den tid eleverna tillbringat i skolan. Detta förändrade synsätt har ännu inte fått fullt genomslag i Europas utbildningssystem. Metoder för bedömning av elevers och studenters lärande behöver också moderniseras.

Förmågor, kompetenser och kunskaper som en individ har tillgodogjort sig utanför det formella utbildningssystemet bör kunna valideras och erkännas i syfte att underlätta för arbetsgivare att bedöma en individs kompetenser och för att ge tillträde till fortsatt utbildning.

Ett antal verktyg är framtagna på europeisk nivå och bör användas samordnat och kompletterande i syfte att stödja utvecklingen mot ett gemensamt europeiskt område för färdigheter och kvalifikationer.

Inom högre utbildning pågår sedan länge ett arbete på europeisk nivå kring erkännandefrågor och mobiliteten inom högre utbildning fortsätter att öka. Med anledning av detta planerar kommissionen att komma med förslag på omarbetning av två direktiv med bäring på främjandet av EU som destination för studier och forskning (direktiven 2004/114/EG och 2005/71/EG). Inom Bolognaprocessen pågår ett arbete för att hitta sätt att uppnå automatiskt erkännande av jämförbara examina.

Informations- och kommunikationsteknik (IKT) samt öppna läresurser erbjuder nya möjligheter för utbildning och lärande bortom traditionella former och gränser. En sammanhållen strategi på EU-nivå skulle kunna klargöra omfattningen och komplexiteten i utmaningarna för utbildningsområdet och stödja medlemsstaternas insatser för bättre utnyttjande av sådana resurser.

Välkvalificerade lärare är nyckeln till god kvalitet i undervisning och lärande. Dagens lärare står dock inför enorma utmaningar. Möjligheter till kompetensutveckling genom hela yrkeslivet är en nödvändighet för att verksamma lärare, lärarutbildare och skolledare ska kunna ta till sig och implementera nya metoder och verktyg. Kvalitet i undervisningen är en viktig fråga också inom högre utbildning. Kommissionen har nyligen inrättat en högnivågrupp för modernisering av högre utbildning och under 2013 kommer gruppen att föreslå rekommendationer till beslutsfattare och utbildningsanordnare om hur kvaliteten i undervisning och lärande kan främjas.

Att främja samarbete

Den ekonomiska krisen har lett till nedskärningar inom utbildningssektorn i flera medlemsstater. Kommissionen anser att även länder som inte behövt skära ned på investeringar i utbildning måste hitta mer effektiva sätt för användningen av tillgängliga medel.

Fördelning av kostnaderna inom yrkesutbildningen – mellan stat, företag och individer – bör utforskas ytterligare. Strukturfonderna bör nyttjas mer för att stärka utbildning i Europa. Det föreslagna programmet Erasmus för alla kommer också att kunna stödja initiativ till samarbete och insatser inom utbildningsområdet.

Samarbete mellan offentliga och privata institutioner handlar inte enbart om finansiering av utbildning utan i hög grad om att det är ömsesidigt givande. Samarbetstanken är central i det arbete med ungdomsgarantisystem som kommer att föreslås i det aviserade paketet för ungdomssysselsättning, liksom i det föreslagna programmet Erasmus för alla.

Prioriteringar för medlemsstaterna

I linje med 2012 års landspecifika rekommendationer uppmanar kommissionen medlemsstaterna att påskynda reformerna inom utbildning för att bekämpa ungdomsarbetslöshet och öka utbudet av färdigheter genom följande insatser:

- främja spetskompetens inom yrkesinriktad utbildning,
- förbättra studieresultaten hos grupper som riskerar att lämna skolan i förtid och som har bristande grundläggande färdigheter,
- stärka ämnesövergripande färdigheter som ökar anställningsbarhet,
- minska antalet vuxna med låga kvalifikationer,
- öka användningen av IKT i undervisningen och tillgången till öppna lärresurser, samt att
- se över och stärka läraryrket.

Genomförandet av reformerna måste gå hand i hand med ökad resurseffektivitet i finansieringen av utbildning.

Samordning på europeisk nivå

Även om ansvaret för de åtgärder som föreslås i meddelandet i de flesta delar åligger medlemsstaterna, konstaterar kommissionen att koordinering och samarbete på EU-nivå kan stärka reformerna. På EU-nivå kommer ett antal insatser att prioriteras:

- stärka arbetet med de landsspecifika rekommendationerna för att stödja reformer i medlemsstaterna,
- stärka kommissionens landanalyser genom t.ex. *peer review*, samarbete med OECD med vilka bl.a. en internetbaserad portal för bedömning av utbildning och färdigheter ska lanseras, och fortsatt arbete med uppföljning av de riktmärken som etablerats inom utbildningsområdet, inklusive ett nytt riktmärke för språkundervisning,
- påskynda förbättringar i arbetsbaserat lärande,
- skapa ett europeiskt område för färdigheter och kvalifikationer,
- stärka investeringar i utbildning som ett led i att främja tillväxt,
- se på effekterna av EU-stödet till ökat användande av öppna utbildningsresurser och IKT och för att lägga grunden till ett nytt europeiskt initiativ om att "öppna utbildningen",
- stödja insatser för att främja entreprenörskunskap och presentera en policy om utbildning i entreprenörskunskap under 2013, samt
- stödja samarbete mellan utbildning, näringsliv och forskning bl.a. genom Marie Skłodowska-Curie-programmet.

1.3 Gällande svenska regler och förslagets effekt på dessa

De frågor som hanteras i meddelandet bedöms preliminärt inte ha några effekter på gällande svenska regler.

1.4 Budgetära konsekvenser / Konsekvensanalys

Inga budgetära konsekvenser går att utläsa ur meddelandet.

2 Ståndpunkter

2.1 Preliminär svensk ståndpunkt

Regeringen anser att kommissionens meddelande *En ny syn på utbildning* tar upp intressanta, såväl redan pågående som nya, initiativ. Flera av de områden som behandlas är angelägna och regeringen avser att återkomma till riksdagen när kommissionen har presenterat mer konkreta förslag kring de specifika frågor som aviserats i meddelandet och när dessa behandlas i rådet.

Regeringen håller med kommissionen om att grundläggande kunskaper som läsning, skrivning och matematik måste säkerställas eftersom de utgör basen för fortsatt lärande. Det är även angeläget att rusta elever och studenter med de kompetenser och förmågor som efterfrågas på arbetsmarknaden. Samtidigt anser regeringen att det är viktigt att värna utbildningens generella bildningsuppdrag som bl.a. ger elever och studenter ökade möjligheter att hantera ett föränderligt samhälle.

I fråga om yrkesutbildning anser regeringen att det finns många fördelar med att stärka samarbetet på europeisk nivå vad gäller praktik- och lärlingsprogram. Medlemsstaterna kan lära av varandra genom att studera varandras system och arbetssätt, men regeringen anser att det inte är möjligt att direkt tillämpa vissa länders system i andra medlemsstater utan att reformer måste ta hänsyn till nationella system och förhållanden.

Regeringen välkomnar samarbete när det gäller erkännande av utbildningskvalifikationer som kan bidra till ökad internationell mobilitet.

Regeringen håller med om att läraryrket behöver stärkas och ser positivt på satsningar på vidareutbildning av lärare, god kvalitet i lärarutbildningen samt diskussioner om hur lärares status kan öka. Detta är frågor som diskuterats på europeisk nivå under hösten 2012 som kommer att fortsätta diskuteras under 2013.

Samverkan mellan utbildningsanordnare och det omgivande samhället har länge varit en viktig fråga i Sverige. Regeringen ser positivt på ökade insatser för att stärka samarbeten mellan utbildningsanordnare och andra aktörer i samhället, framför allt i syfte att stärka samspelet mellan utbildning, forskning och innovation, den s.k. kunskapstriangeln.

Regeringen vill i sammanhanget betona vikten av en identifiering av de områden där ett samarbete på europeisk nivå bidrar till ett mervärde för medlemsstaterna och att dessa områden bör prioriteras i det fortsatta arbetet. Det är viktigt att kommande förslag från kommissionen tar det nationella ansvaret för utbildningsfrågor i beaktande och innehåller noggranna avvägningar mellan de initiativ som har ett europeiskt mervärde och de insatser som bäst beslutas och genomförs på nationell nivå.

2.2 Medlemsstaternas ståndpunkter

Ännu inte kända.

2.3 Institutionernas ståndpunkter

Ännu inte kända.

2.4 Remissinstansernas ståndpunkter

Inte aktuellt

3.1 Rättslig grund och beslutsförfarande

Artikel 165 och 166 i EUF-fördraget.

3.2 Subsidiaritets- och proportionalitetsprincipen

-

4 Övrigt

4.1 Fortsatt behandling av ärendet

En del av de frågor kommissionen skriver om i meddelandet har redan under hösten 2012 hanterats i rådet, t.ex. validering av icke-formellt och informellt lärande. Kommissionen aviserar i meddelandet ett antal initiativ som de kommer att återkomma till under året. Regeringen avser att återkomma till riksdagen när kommissionen har presenterat mer konkreta förslag kring de specifika frågor som aviserats i meddelandet och när dessa behandlas i rådet.